

Nylen 8.

TOKTRAPPORT

- Fartøy: MK "Åshild" av Havöysund
- Avgang: Havöysund tirs. 15. juli kl. 8.00
- Ankomst: Havöysund tirs. 22. juli kl. 18.00
- Personell: For Havforskningsinst.: stud NFH Tore Strømme
Övrige: Arnulf Amundsen, fisker, Havöysund
Arne Andersen, stud. NFH, Tromsø
Henrik Pettersen, fiskebåteier, Havöysund
- Formål: Å lokalisere oppvekstområde for kveiteyngel.
Innsamling og transport av kveiteyngel til
Havforskningsinst. i Bergen.
- Utprøving av redskap for innsamling av bunnlevende
fiskeyngel på dyp ned til 100m.
- Redskap: Liten flyndretrål (handtrål) 16 fvn. mellom vingene,
påsydd 20 mm. sildentlin på vingene, pose av 15 mm.
sildentlin og 5,5 mm. tobislin i bakre ende av
posen.
- Resultater: Toktrute og trållokaliteter er inntegnet på vedlagte
kart.
- I alt ble det foretatt 41 tråltrekk. På de forhånds-
oppgitte lokaliteter ble det ikke funnet kveiteyngel.
Kveiteyngel ble bare funnet på en lokalitet. Denne
var ved Geitingen på syd-vestsiden av Hjelmsöya.
Her ble funnet tre kveiteyngel på 20-22 fvn. dyp i
tre av elleve tråltrekk. En av disse levde bare kort
tid etter plassering i akvarium ombord. De andre to
ble plassert sammen med yngel av annen flatfisk samt
torsk og transportert med Hurtigruten til Bergen.
Transporten gikk uten nevneverdig dødelighet.

Gjennomføring:

Tidligere sikre rapporter om kveiteyngel i norske farvann synes å være ytterst få. Finn Devold nevner i et upublisert manuskript fra 1939 at han i en fangstjournal av Knut Dahl i 1898 finner fangst av i alt 3 kveiter på 6-8 cm på 0-3 fvn dyp. Fangsten ble tatt med snurrevad trukket i stranden. Dahl's kommentar til disse funn: "Mange syntes det ikke å være av dem, men almindelig syntes de til at være, og jeg fik dem af og til mellem yngre rødspetter og de vanlige andre fiske, man får i stranden." Devold skriver: "Til tross for de mange hundrede trekk som i de senere år er foretatt på mange lokaliteter i Nord Norge er det bare to ganger lykkes å fange en kveite under 10 cm. Den ene ble fanget i et strandnottrekk i Bukta i Alta, Finnmark 31/7-35 og målte 8 cm. Almindelig forekommende i stranden sammen med flyndreyngelen er den således ikke."

Ved Island derimot er det gjort flere funn av 0-gruppe kveite på bunnstadiet. Fra 1939 er det meldt fangst av 9 yngel i Faxabukten. Fangsten er gjort 28.-29. juni på 33-37 meters dyp. Ansporet av disse forhold ble det derfor besluttet å konsentrere undersøkelsen på 20-70 m dyp, og vi anså en modifisert flyndretrål som et egnet redskap til formålet.

Gjennom fiskerettleder Albert Ström i Honningsvåg har Per Solemdal fått melding om at kveiteyngel skal være observert på tre lokaliteter på vestsiden av Porsangerfjorden. Disse var: Porsangvika, Rasseila og Sandvika. Foranlediget av dette ble det bestemt å konsentrere undersøkelsene om disse lokalitetene.

Kveiteyngelen som annen flatfiskyngel ligger nedgravd i sanden når den ikke viser næringsadferd. Etter en del prøving av den omarbeidede snurrevad fikk vi ökt fangsten av flatfiskyngel betraktelig etter å ha påmontert en ekstra blyline på undertelna.

En begrensning av redskapens anvendelighet til våre formål var imidlertid dens avhengighet av rolige sjö og vindforhold, slik at kontakten med bunnen var god og avdriften liten. Snurrevad er et redskap som også setter strenge krav til gode bunnforhold for at den ikke skal skades. Disse krav ble ytterligere skjerpet ved innsetting av tynn notlin i armer og pose. Av denne

grunn ble det nødvendig med en undersøkelse av trålfeltet v.h.a. sandlodd for redskapen kunne settes. Mye tid gikk med til å finne egnede bunnforhold, da bunnen viste seg å være høyst uregelmessig under 20 meter.

Porsangvika ble undersøkt fra strandsonen og ut til 16fvm. Dypere var det ikke her mulig å gå p.g.a. stein og rørmarkkolonier. I alt ti tråltrekk ble her foretatt. Ingen kveiteyngel ble fanget, men noen av tråltrekkene ga store mengder (1-2 tusen) 0-gruppe torskeyngel og en del yngel av sandflyndre. Strandsonen var helt død når det gjalt fiskeyngel.

Rasskeila og Sandvika viste seg ubrukbare som felt for snurrevad. Fra en tidligere fisker på Repvåg fikk vi oppgitt flere strandfelter i området som skulle være gode trålfelt. Ved hjelp av sandlodd og ekkolodd ble det konstatert at de alle var totalt ubrukbare. Nok en dag gikk med til dette. Vi fant derfor ut at skulle vi ha et rimelig håp om å finne kveiteyngel innenfor den uken vi hadde til disposisjon måtte vi basere våre undersøkelser på felter som var sikkert egnet for snurrevad, slik at den tidkrevende forundersøkelsen kunne utgå.

En av besetningen på toktet, fisker Arnulf Amundsen har inntil for få år siden drevet fiske med flyndretrål i området nord og øst av Havöysund. Han satt derfor inne med rike kunnskaper om mange trålfelt på forskjellige dyp i området. Vi besluttet derfor å gå vestover og undersøke noen trålfelt som syntes å være lovende ut fra sjökartet.

Tråltrekk ble foretatt på øst og sydsiden av Hjelmsöya. I alt 23 trekk ble foretatt i dette området. Kveiteyngel ble funnet i tre av trekkene. Disse ble alle tatt utenfor Geitingen på sydvestspissen av Hjelmsöya, hvor i alt 11 tråltrekk ble foretatt. Dybden var 20-22 favner.

Tre yngel av kveite ble funnet. To var 0-gruppe fisk (33mm og 38mm) og den tredje sannsynligvis 1-gruppe (90mm). En nesten upigmentert yngel på 28 mm ble også funnet. Dette kan være kveite på munnen å dømme, men det har foreløpig ikke lyktes å bestemme den sikkert.

På nordsiden av Hjelmsöya ligger flere trålfelt fra 10 til 80m

dyp som syntes å være meget lovende for våre undersøkelser. Været i perioden tillot imidlertid ikke undersøkelser her.

Ved flere lokaliteter kunne vi fange store mengder O-gruppe torsk og torsk på omkring 10 cm lengde. Fangstene ble gjort på 15-20 fvn. dyp. Det viste seg umulig å holde denne fisken levende lengre tid i akvariet etterpå. Årsaken var antagelig at vi fikk for mye storfisk og tare i trålen slik at den fysiske påkjenning på yngelen ble for stor. En del O-gruppe torskeyngel ble samlet inn med hov i strandsonen i Vesterbotn i Kobbefjord. Disse klarte oppholdet i akvariene bra og nådde Bergen med en dødelighet på 10%.

Den alt overveiende del av flatfiskyngel som ble fanget i nota var sandflyndre. En del av denne ble satt i akvariene for å teste transportopplegget til Bergen. Disse nådde Bergen med en dødelighet på under 10 %.

Akvariene var 3 stk. 40 liters plastcontainere med lokk.

Under transporten til Bergen som tok 4½ døgn ble vannet ikke skiftet. Akvariene var plassert i kjølerom på Hurtigruten og luft ble tilført ved hjelp av luftpumpe med brusestein. Vannet ble rensert med en resirkulerende Eheim-pumpe med filtervatt og innlegg med aktivt kull. Uten den store hjelpsomhet fra besetningen ombord på M/s Harald Jarl ville transportopplegget ikke fungert.

Kritikk av opplegget og anbefalinger:

Artskarakterene hos flatfiskyngel er ofte så detaljerte at man bør kjenne alle artene på forhånd før man kan gjøre en sikker bestemmelse. Derfor er ikke rapporter fra lokalbefolkningen om forekomster av kveiteyngel helt å stole på. Det kan i denne forbindelse nevnes at vi viste frem yngel av sandflyndre ved flere anledninger til folk. Disse ble av flere bestemt som kveite.

Allikevel har vi så mange muntlige meldinger om at kveiteyngel er sett i fjæra på solrike dager, at noen slike lokaliteter burde undersøkes i en periode med stille varmt vær. Været i toktperioden var vindfullt, overskyet og med en lufttemperatur på 5-6 C. Fire strender ble undersøkt, men fisk ble bare funnet på en av dem. Der ble det funnet sandflyndre på under to cm lengde.

Hvis man vil drive innsamling av yngel med snurrevad er det meget tidkrevende å finne egnete trålfelt ved hjelp av bunnprøvetaking. Vi vil derfor på det sterkeste anbefale at man knytter til seg folk som sitter inne med lokalkunnskaper om trålfelt i området.

Hvis det er interesse å følge opp denne form for yngelinn-samling vil det mest hensiktsmessige være at man konstruerer et snurrevad spesielt egnet for formålet. Høyden på redskapen kan minskes en god del, og avstanden mellom vingespissene kan økes. Påmontering av små dører kan på enkelte lokaliteter øke fangsteffektiviteten betraktelig. Likeledes vil vi anbefale innsetting av et grovmasket nett för den bakre ende av posen slik at større fisk og tare kan samles opp her. Den fysiske påkjenning på yngelen kan derved reduseres.

En videre eksperimentering med hvor tung undertelna skal være for å grave skikkelig er også påkrevet.

Til slutt en hjertelig takk til de som var med på taktet.

Uten deres kunnskaper og entusiasme ville resultatene uteblitt.

Bergen 28/8-75

Tore Strömme

